

Uilenwerkgroep Deurne

VERSLAG 2021

December 2021 | Henk Cleutjens

VWG De Kulert Deurne | Uilenwerkwerkgroep Deurne

Verslag activiteiten en resultaten 2021

---

1. Inleiding

Dit document bevat een verslag van de activiteiten en resultaten over het jaar 2021 van de Uilenwerkwerkgroep Deurne. De groep heeft als doel de bescherming van de kerkuil en de steenuil.

2. De werkgroep

De uilenbeschermingsactiviteiten in Deurne zijn in 1979 gestart, dus inmiddels 42 jaar geleden. Het werkgebied bestaat uit de gemeente Deurne. Daarnaast heeft de groep een beperkt aantal broedlocaties in beheer in de aangrenzende gemeenten Gemert-Bakel (Milheeze), Horst aan de Maas (Griendtsveen en Evertsoord) en Helmond.

Het Brabants Landschap ondersteunt de 80 Brabantse uilenwerkgroepen met raad en daad o.a. via het beschikbaar stellen van nestkasten, veiligheidscursussen, een ongevalverzekering, een online systeem voor het monitoren van de broedlocaties en het maken van het jaarlijkse provinciale verslag voor de ruim 500 vrijwilligers en 5.200 gastgevers.

De Uilenwerkwerkgroep Deurne bestaat per 31-12-2021 uit 13 vrijwilligers.

3. Omstandigheden in het broedseizoen 2021

3.1.1. Het weer in het broedseizoen

Winter: met een gemiddelde temperatuur van 4,4C° (gemiddelde is 3,9 C°) waren de maanden dec. 2020 t/m februari 2021 vrij zacht. Het was behoorlijk nat met redelijk wat zon.

Begin februari was er een markante vorstperiode van één week. Door stuifneeuw konden her en der in Brabant steenuilen hun nestkast niet meer in of uit. We vroegen een aantal van onze gastgevers om de ingang van hun kast evt. sneeuwvrij te maken. Ook gingen enkele van ons zelf op pad om dit te doen, wat soms wel nodig bleek.

Lente: de lente was nat en heel koud, met een gemiddelde temperatuur van 8,1°C, t.o.v. gemiddeld 9,9 °C.. Vooral in april en mei waren de temperaturen aan de lage kant. Het aantal lente-vorstdagen bedroeg 16 tegen 12 normaal.

Zomer: juni was de warmste maand sinds 1901, de overige zomermaanden waren daarentegen wat aan de koele kant met redelijk veel regen.

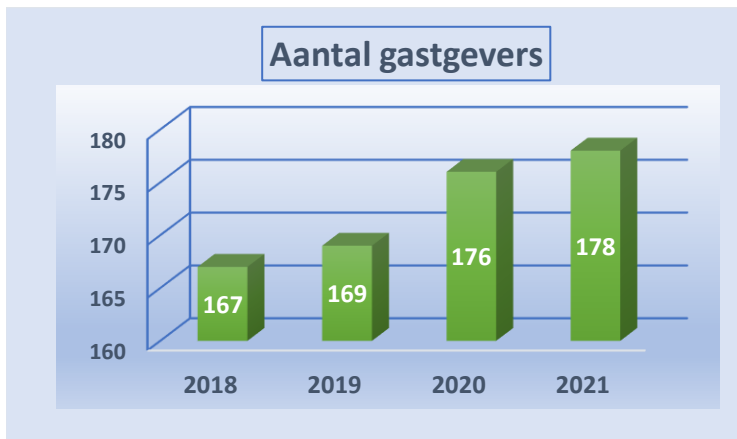
3.1.2. Corona

Voor het 2^e jaar hield het covid-19-virus de wereld in haar greep. De meeste broedlocaties konden -met in achtname van de veiligheidsmaatregelen- toch worden geïnspecteerd. Soms gebeurde dat door de gastgevers zelf. Uiteindelijk konden 93,1% van al onze broedlocaties worden gecontroleerd. Gezien de omstandigheden een mooie prestatie !

4. Aantal gastgevers en broedlocaties

4.1. Gastgevers

Een gastgever is een particulier of een bedrijf of een organisatie, die zijn of haar gebouw (bijv. huis, bedrijfspand, kerk) of ander eigendom (erf, boom) ter beschikking stelt voor een broedlocatie (vaste nestkast of vrije broedlocatie) van een uil. Meestal is er bij een gastgever sprake van één broedlocatie. Maar het komt ook voor dat er bij één gastgever meerdere broedlocaties aanwezig zijn, bijvoorbeeld een steenuilenkast en een kerkuilenkast of een vrij broedgeval van een kerkuil en een steenuilenkast.

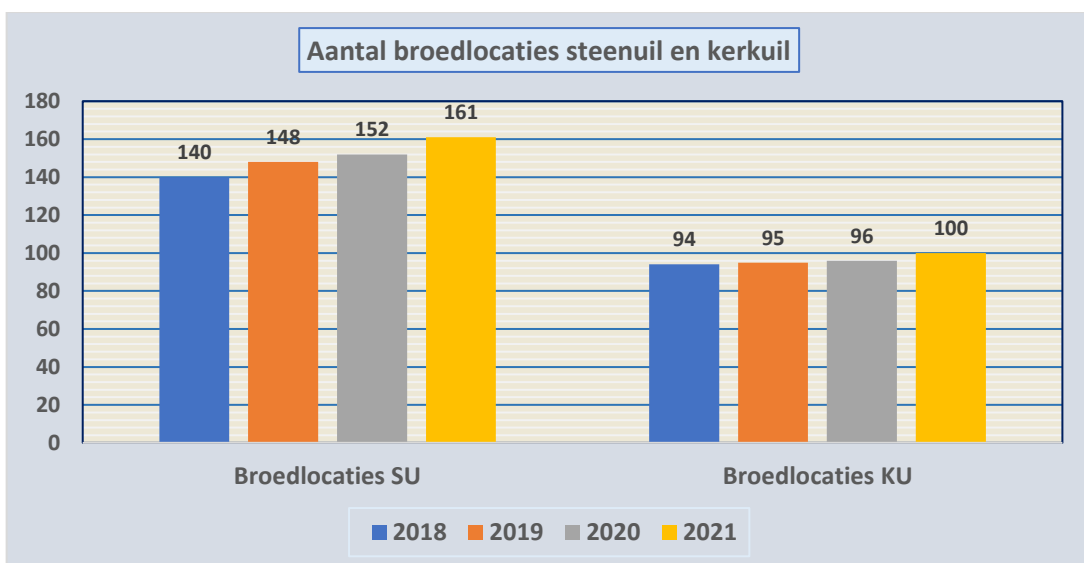
In 2021 hadden we 178 gastgevers met een of meerdere broedlocaties.

De nevenstaande grafiek toont de ontwikkeling van het aantal gastgevers over de laatste 4 jaren.

4.2. Broedlocaties

De broedlocaties kunnen worden onderscheiden in **vaste** broedlocaties (of te wel nestkasten) en **vrije** broedlocaties. Bij deze laatste gaat het vaak om steenuilen die broeden tussen het dak en het dakbeschot of isolatie (bijv. tempex). In 2021 hadden we 261 broedlocaties in beheer, waarvan 161 voor de steenuil en 100 voor de kerkuil. Van die 261 waren er 239 vast (KU 92 en SU 147) en 22 vrij (KU 8 en SU 14). **Qua aantal broedlocaties behoort onze werkgroep daarmee tot een van de grootste van heel Noord-Brabant.**

De onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling weer over de laatste vier jaren. Net zoals in heel Brabant neemt ook in Deurne het aantal broedlocaties van de steenuil sneller toe dan dat van de kerkuilen.

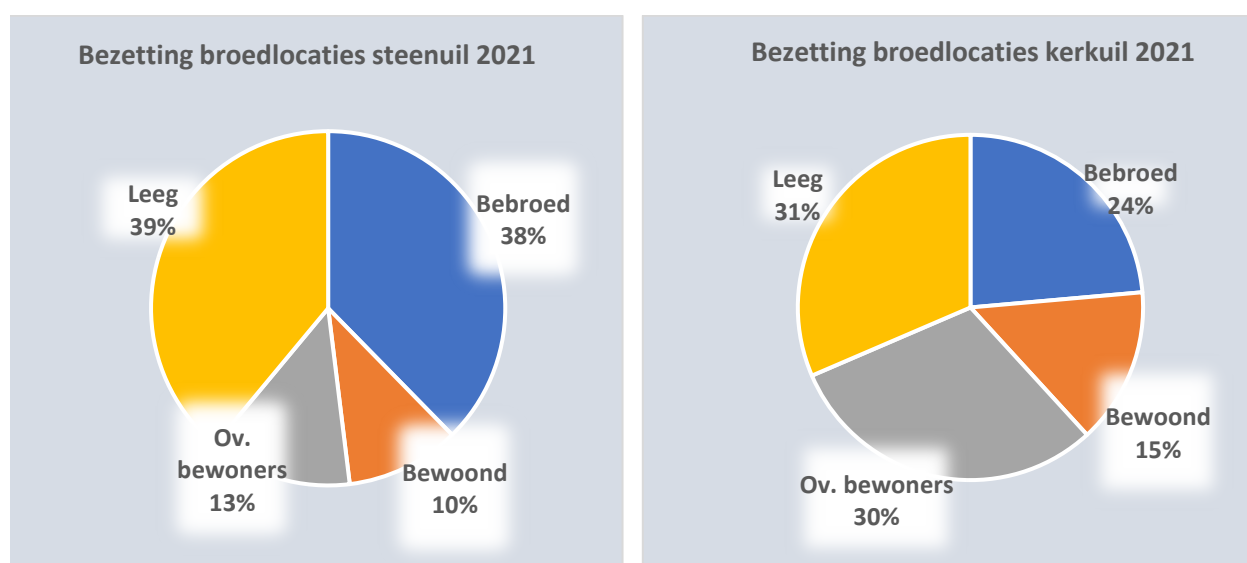

5. Broedresultaten

5.1. Bezetting en bezettingsgraden

Nestkasten worden meestal geplaatst op “kansrijke” locaties, bijv. met een goed biotoop of waar al eerder uilen zijn gesignaleerd. Desondanks is er nooit een garantie dat het ook echt tot een broedsucces komt. Soms broeden er -op 2 meter hoog- kerkuilen in een klein tuinhuisje, soms hangt er een nestkast in een prachtig natuurgebied met volop voedsel (muizen) en wordt de kast nooit door uilen bewoond. Het blijft ieder jaar weer een verrassing.

Onderstaande grafiek toont de bezetting van de gecontroleerde broedlocaties (vast + vrij).

Bebroed =	met eieren en evt. jongen van uilen
Bewoond =	een of meer uilen aanwezig, maar geen broedgeval van uilen
Overige bewoners =	geen uilen, wel andere dieren: holenduif, spreeuw, kauw, mees, vlinder, bijen
Leeg =	geen uilen en geen overige bewoners

In bebroede en bewoonde broedlocaties zijn dus uilen geweest. Het totaal daarvan noemen we de **bezettingsgraad broedlocaties** (vast en vrij). Voor steenuilen kwam die -aldus berekend- op 48% en voor kerkuilen op 39%. De laatste jaren gaat het erg goed met de steenuilen, ze zijn tegenwoordig overal waar te nemen, soms zelfs in woonwijken. Kerkuilnestkasten zijn erg in zwang bij andere vogels, vooral bij holenduiven en kauwen. Ook daar is de woningnood hoog.

5.2. Broedgevallen, jongen en eieren

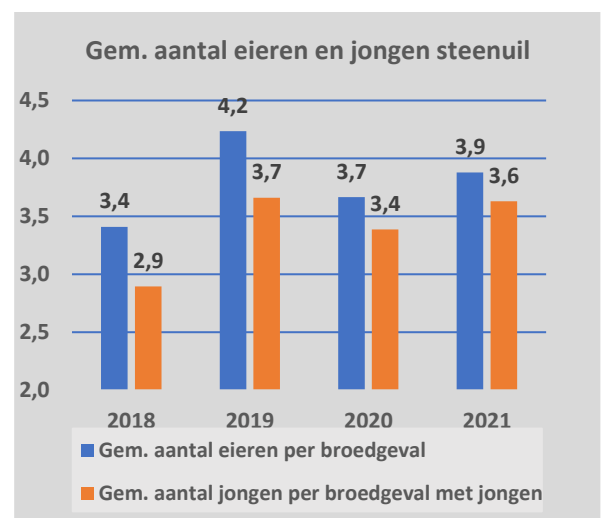
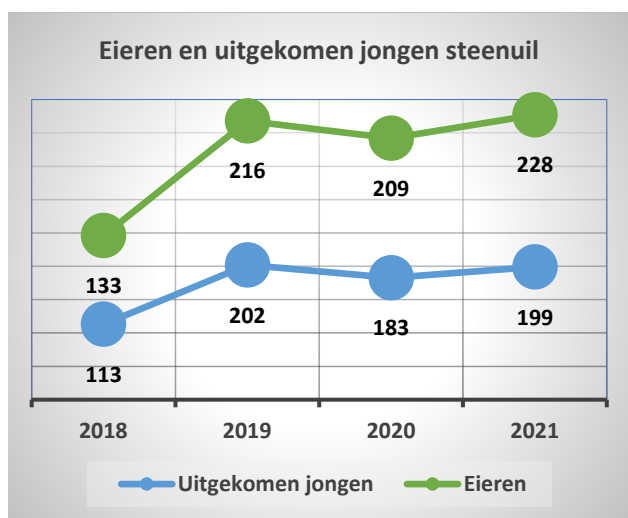
5.2.1. Steenuil

Het jaar 2021 was voor de Deurnese steenuilen een goed jaar. We konden 61 broedgevallen noteren met totaal 228 eieren, waarvan er 199 uitkwamen en 189 jongen uitvlogen. **Een record.** Er kwamen veel eieren niet uit (29). Bij 5 broedgevallen kwam geen enkel ei uit (in 2020 was dit bij 3). Ook bij veel andere Brabantse werkgroepen is dit het geval. Waarschijnlijk wordt dit mede veroorzaakt door het koude voorjaar (zie § 3.1.1).

Het gemiddeld aantal eieren per broedgeval kwam uit op 3,9 en het gemiddeld aantal jongen per broedgeval met eieren op 3,6.

In onderstaand overzicht en grafieken zijn de belangrijkste uitkomsten van de steenuil over de laatste 4 jaren vermeld.

Steenuil	2018	2019	2020	2021
Aantal broedgevallen	40	51	59	61
Aantal eieren	133	216	209	228
Aantal niet uitgekomen eieren	20	14	26	29
Aantal jongen totaal	113	202	183	199
Aantal jongen uitgevlogen	109	193	159	192
Gemiddeld aantal eieren per broedgeval	3,4	4,2	3,7	3,9
Gemiddeld aantal jongen per broedgeval met jongen	2,9	3,7	3,4	3,6

Het belangrijkste resultaat vormt het jaarlijkse aantal jonge steenuilen: zie de blauwe lijn in de linkse grafiek. Dit aantal is immers bepalend voor de reproductie en daarmee dus voor de stand van de steenuilen.

Uit de twee grafieken blijkt dat het aantal jongen steenuilen vooral wordt bepaald door het gemiddeld aantal eieren c.q. jongen per broedgeval. Met andere woorden: de gemiddelde omvang van de broedgevallen is daarvoor vaak belangrijker dan het aantal broedgevallen.

De fluctuatie in het gemiddeld aantal eieren en jongen hangt vaak samen met het voedselaanbod voor de steenuilen. Bij kerkuilen is dat nog meer het geval, omdat de kerkuil het vooral moet hebben van muizen, terwijl op de menukaart van de steenuil ook andere prooien staan, zoals wormen, torren e.d. Met andere woorden: de kerkuil is in dat opzicht kwetsbaarder dan de steenuil.

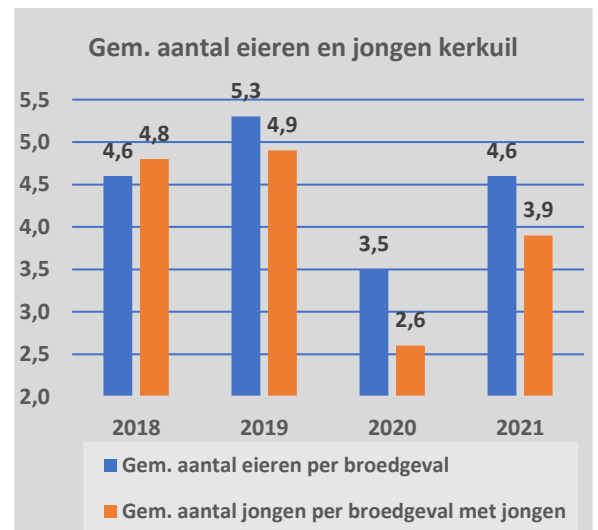
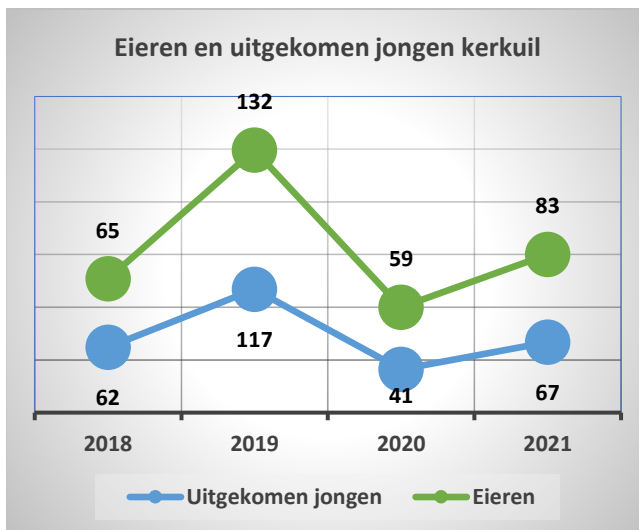
5.2.2. Kerkuil

In 2021 herstelden de Deurnese kerkuilen weer enigszins van het teleurstellende jaar 2020. Er waren 18 broedgevallen, **wat overigens het meeste is van de provincie Brabant.**

Vooraf het gemiddeld aantal eieren en jongen per broedgeval was in 2021 aanzienlijk beter dan het jaar ervoor.

In onderstaand overzicht en grafieken zijn de belangrijkste uitkomsten van de kerkuil over de laatste 4 jaren vermeld.

Kerkuil	2018	2019	2020	2021
Aantal broedgevallen	14	25	17	18
Aantal eieren	65	132	59	83
Aantal niet uitgekomen eieren	3	15	18	16
Aantal jongen totaal	62	117	41	67
Aantal jongen uitgevlogen	52	106	38	45
Gemiddeld aantal eieren per broedgeval	4,6	5,3	3,5	4,6
Gemiddeld aantal jongen per broedgeval met jongen	4,8	4,9	2,6	3,9

Het verloop van broedgevallen en van eieren en jongen is bij de kerkuil ongeveer identiek aan dat bij de steenuil: een slecht jaar in 2018, gevolgd door een absoluut topjaar in 2019, vervolgens een absoluut dieptepunt in 2020 en een redelijk herstel in 2021.

5.3. Overige activiteiten

5.3.1. Ringen en terugmeldingen

Door onze ringer is ook in 2021 een aantal -vooral jonge- uilen geringd. De ringgegevens met informatie over gewicht en vleugellengte worden doorgegeven aan het NIOO Vogelstrekstation.

Bij het controleren van de broedlocaties worden soms volwassen geringde uilen aangetroffen. Ook worden er -helaas dode- geringde uilen gevonden (vaak verkeersslachtoffers).

De informatie over deze “terugvondsten” wordt via het programma GRIEL aan het Vogelstrekstation gemeld. De ontvangen terugmeldingen leveren heel interessante informatie op. Zo troffen we bij een controle op 3-12-2021 van een nestkast aan de Voorpeelweg een geringde levende volwassen uil aan. Deze bleek 4 ½ jaar oud te zijn (als jong door John geringd aan de Padbrugseweg) en bleek daar al 3 jaren te wonen (ook in 2018 en 2019 ring afgelezen).

Een ander voorbeeld: op 17-07-2021 werd door een van onze gastgevers een poot met een Belgische ring gevonden. Die bleek uiteindelijk afkomstig te zijn van een kerkuil, die ruim een jaar eerder als nestjong in Geel (Blg.) was geringd.

5.3.2. Braakballen

Uilen produceren braakballen met onverteerde voedselresten: vaak schedeltjes, kaakjes en andere botjes e.d. van muizen. Door deze braakballen uit te pluizen en te analyseren kun je precies zien welke soorten muizen die kerkuilen hebben gegeten. Op die manier kun je ook vaststellen welke muizensoorten er op welke plaatsen voorkomen.

De Zoogdiervereniging monitort de Nederlandse verspreiding van zoogdieren, waaronder muizen. Zij doen dit door het verzamelen en uitpluizen van braakballen van kerkuilen. Meer informatie:

<https://www.zoogdiervereniging.nl/wat-wedoen/monitoring/meetprogrammas-nem/nem-verspreidingsonderzoek-muizen>

In 2021 hebben we enkele partijen naar deze vereniging gestuurd. De resultaten zijn nog niet ontvangen.

5.3.3. Overige zaken

- **Provinciale uilenavond:** deze avond wordt normaal in Vught gehouden, maar vond dit jaar noodgedwongen digitaal plaats.
- **Uilenmonitor:** voor het monitoren van alle gegevens van het Netwerk Uilenbescherming Brabant is -met een substantiële inbreng van onze werkgroep- een geautomatiseerd online monitoringsysteem ontwikkeld. De gegevens blijven eigendom van de betreffende werkgroep en individuele gegevens van gastgevers, broedlocaties en broedgevallen worden niet aan derden ter beschikking gesteld.
- **Nestkaart / SOVON:** van een aantal broedgevallen worden gegevens i.h.k.v. het project Nestkaart doorgegeven aan SOVON.
- **Ransuilen:** informatie over roestende ransuilen wordt doorgeleid.